

Návštěvníké centrum
Nový Jičín

Kostelní věž farního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Novém Jičíně

Farní chrám Nanebevzetí Panny Marie

Novojičínský kostel Nanebevzetí Panny Marie je dominantou města a důležitou součástí zástavby dnešní městské památkové rezervace. Již od vzniku samotného města byl jako většina chrámů směřován kněžištěm k východu, k místům utrpení Ježíše Krista.

Původní dřevěný gotický kostel byl zvenčí opatřen prkenným nebo šindelovým krytem. Po ničivém požáru města v roce 1503 shořel a musel být znovu vystavěn, tentokrát v pozdně gotickém stylu.

V 17. století byla v těsném sousedství dokončena výstavba věže s renesančním ochozem.

Největší stavební zásah zaznamenal kostel za jezuitské vlády v letech 1729–1732, kdy byl starý již nedostačující kostel znovu vystavěn v barokní podobě, která je zachována do dnešních dnů.

V roce 1844 došlo ke katastrofické události, která předznamenala další opravu: tehdy do věže uhořel blesk, který zapálil střechu věže i samotného kostela.

▼
Veduta města Nového Jičína z roku 1730, perokresba, detail
Foto: Zemský archiv v Opavě

►
Veduta města Nového Jičína od Jana Ignáce Čapka z roku 1744, olej na dřevě, detail
Foto: Muzeum Novojičínska

►
Požár věže farního kostela v Novém Jičíně roku 1844, olej na plátně
Foto: Muzeum Novojičínska

▲
Věž a farní chrám na nejstarší barevné fotografii z roku 1939, diapositiv
Foto: Soukromá sbírka – Radek Polách

Kostelní věž v prvopočátcích

Kostelní věž byla vystavěná městem v letech 1587-1618 a i když sousedila se stavbou kostela, majitelem městská obec zůstala až do počátku 20. století.

Datum započetí stavby lze vystopovat na letopočtu s merkou¹ Thomase Heinricha, novojičínského měšťana a v letech 1586, 1592, 1596 také purkmistra. Merka z roku 1587 je štítek vytesaný reliéfně do klenáku² jižního portálu kostela. Ve štítku je doleva obrácená čtyřka s protaženým, dole rozdvojeným dříkem³, přeloženým břevnem. Nahoře po stranách merky jsou iniciály T H. Nad štítkem je reliéfně provedený letopočet 1587.

▶
Merka purkmistra
Thomase Heinricha z roku 1587
Foto: Ladislav Šmitke

◀
Veduta města Nového Jičína
od fulneckého malíře Františka
Kledenského z roku 1817, detail
Foto: Muzeum Novojičínska

▲
Pohled na kostelní věž
z náměstí po roce 1910 se sochou
rakouského císaře Josefa II.
Foto: Muzeum Novojičínska

▶
Kolorovaná fotografie
tehdejší Zámecké ulice
z období po roce 1925
Foto: Muzeum Novojičínska

VYSVĚTLIVKY

¹ **Merka** – vytesaná osobní nebo cechovní značka (často s iniciálami a letopočtem), která označovala stavebníka, vlastníka či řemeslníka.

² **Klenák** – střední kámen v oblouku či klenbě, často tvarovaný nebo zdobený, který zajišťuje stabilitu celé konstrukce.

³ **Dřík** – střední, svíslá a většinou podlouhlá část sloupu nebo jiného prvku.

Latinský nápis na severní straně nad věžním průjezdem

Tento vytesaný latinský nápis v českém překladu zní:
*„Nejpevnější věž je jméno Páně. Za vlády milos-
tivého Matyáše, císaře římského, počestné rady
obce Novojičínské, nejdůstojnějšího a nejrozváž-
nějšího purkmistra Zachariáše Gertlera, zvaného
Ostravského a členů rady Pavla Schindlera, Jana
Hofmanna, Jana Böhma, za faráře německého kostela
M... českého... (v originále nečitelné) městského
písaře Baltazara Hofmanna, rektora městské školy
Jiřího Mlýnka byla tato věž postavena na náklad obce
a šťastně dokončena v roce 1618. Slovo Páně zůstane
na věky.“*

Kostelní věž v pozdně renesančním a barokním období

Při obléhání města armádou Jana Jiřího Krnovského v roce 1621 byla věž společně s kostelem bombardováním poškozena. Současná podoba s typickým renesančním ochozem byla dohotovena v roce 1629.

Charakteristickou dominantou věže a prakticky celého Nového Jičína je věžní kopule. Bohužel, 12. března roku 1844 v šest hodin večer udeřil do nejvyššího místa kopule blesk a zapálil ji. Celá stavba byla brzy v plamenech. Naštěstí bylo v tento den bezvětří a s výjimkou kostela se plameny nerozšířily na další budovy. O deset let později v roce 1854 byla na věži vztyčena současná kopule podle plánů novojičínského stavitele Ignáce Klosse (1805–1881).

▼
Farská bašta a věž
farního chrámu na veduté
Erwina Pendla z roku 1913
Foto: Radek Polách

►
Pohled na kostelní věž z náměstí
na začátku 20. století, detail
z kolorované pohlednice
Foto: Muzeum Novojičínska

▼
Bitva města Nového Jičína
od fulneckého malíře Františka
Kledenského pravděpodobně
z roku 1817, detail

▲
Oprava farního kostela
v roce 1912, foto Emil Schopf
Foto: Muzeum Novojičínska

Kostelní věž v majetku města a církve

V kostelní věži se nacházel byt tzv. věžného, neboli hlásného či ponocného. Byla to malá místnůstka, kde držel stráž v době, kdy všichni ostatní obyvatelé spali. Jednalo se o speciální noční hlídku, jejímž úkolem bylo vyvolat poplach při jakékoliv nepředvídané či mimořádné události v dané obci. Vedle vpádu cizích vojsk, útoku lupičů, epidemií a činnosti zlodějů

se jednalo především o primární požární stráž.

Kupní smlouva uzavřená mezi městem Novým Jičínem a římsko-katolickým úřadem

2. srpna 1927 znamenala přenesení majetku věže za 200 000 Kčs společně s věží filiálního kostela Nejsvětější Trojice na farní úřad. V roce 2024 uzavřelo město s farností smlouvu o výpůjčce na 20 let. Díky tomu mohlo město vnitřní část věže zrekonstruovat a umožnit tak vstup veřejnosti. V 90. letech 20. století proběhla rekonstrukce věže, při které byla objevena schránka s dobovými prameny z let 1866, 1922, 1928 a 1936. Po dokončení rekonstrukce byla schránka doplněna materiály ze současnosti a opět vložena do věže, aby i další generace mohly poodhalit tajemství historie města.

▼
Kostelní věž na historické barevné fotografii z roku 1938
Foto: Radek Polách

▼
Požár farní věže v 50. letech 20. století
Foto: Státní okresní archiv Nový Jičín

▲
Demontáž hlavního zvonu z novojičínské kostelní věže roku 1916
Foto: Muzeum Novojičínska

►
Pohled na novojičínskou věž z roku 2014
Foto: Radek Polách

◀
Video z roku 1940: Böhmen – Mähren Streifzug durchs Sudetenland

Stručná historie farního kostela Nanebevzetí Panny Marie

1313

První písemná
zmínka o Novém
Jičíně

1503

Požár původního
dřevěného
kostela a stavba
nového

1366

První záznam
o farním kostele

1587–1618

Stavba
kostelní věže

1. DŘEVĚNÝ GOTICKÝ KOSTEL

2. KAMENNÝ POZDNĚ GOTICKÝ

1300

1400

1500

1600

2024

Smlouva
o výpůjčce mezi
městem a farností

2025

Zpřístupnění věže
veřejnosti

1844

Velký požár
kostela a věže

1729–1732

Přestavba
kostela na nový
barokní chrám

1854

Dokončena
současná kopule
podle Ignáce
Klosse

1927

Prodej věže
farnosti za
200 000 Kčs

1952

Poslední
požár
kostelní
věže

Ý KOSTEL

3. SOUČASNÁ BAROKNÍ PODOBA KOSTELA

1700

1800

1900

2000

Zvony a zvonění

Odkdy se zvony používají?

Od pradávna, jsou doloženy již ve starověku. Pravděpodobně nejstarší nález zvonu pochází z Ninive, a to ze 3. tisíciletí př. n. l.

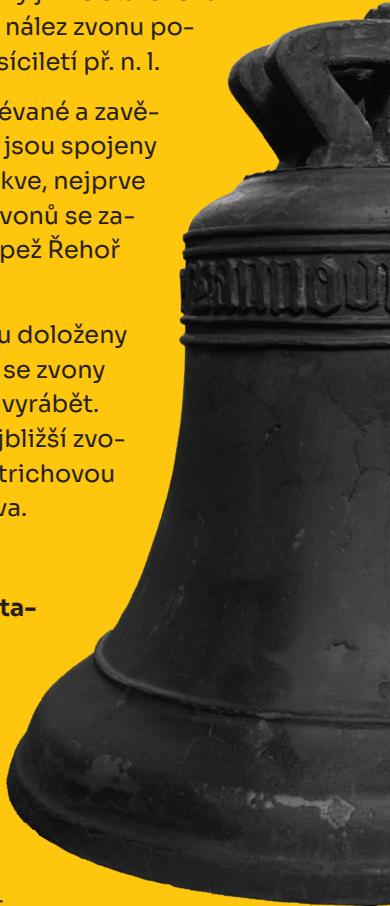
První skutečné zvony, odlévané a zavěšované na věžích kostelů, jsou spojeny se vznikem křesťanské církve, nejprve v kláštorech. O rozšíření zvonů se zasloužil svým nařízením papež Řehoř Veliký (+604).

Nejstarší české zvony jsou doloženy v 9. století a od 14. století se zvony začínají na našem území i vyrábět. V novodobé historii je nejbližší zvonařská dílna spojena s Dytrichovou rodinou v Brodce u Přerova.

Proč se zachovalo málo starých zvonů?

V dobách válek byly zvony rekvírovány (zabaveny) a používány jako surovina k válečným účelům.

V Novém Jičíně se tak stalo v roce 1795 za napoleonských válek a také v září 1916 za I. světové války, kdy byly zničeny všechny zvony s výjimkou umíráčku zv. Sanktusník (umístěného v malé věžičce na východní straně farního chrámu). Teprve až v září 1928 byly dodány nové zvony od zvonařské slévárny Richard Kerold z Chomutova. Znovu zabaveny však byly opět v dubnu 1942 za II. světové války. Zvony byly ničeny i při velkých požárech, jako například při tom, který postihl naši věž v roce 1844.

Hudební stránka zvonu

Zvon jako hudební nástroj je jedním z nejsložitějších idiofonů. Uvádí se, že vydává až 100 tónů, čím větší zvon, tím větší počet. Každý zvon má své ladění a při použití více zvonů lze dosáhnout harmonického souzvuku.

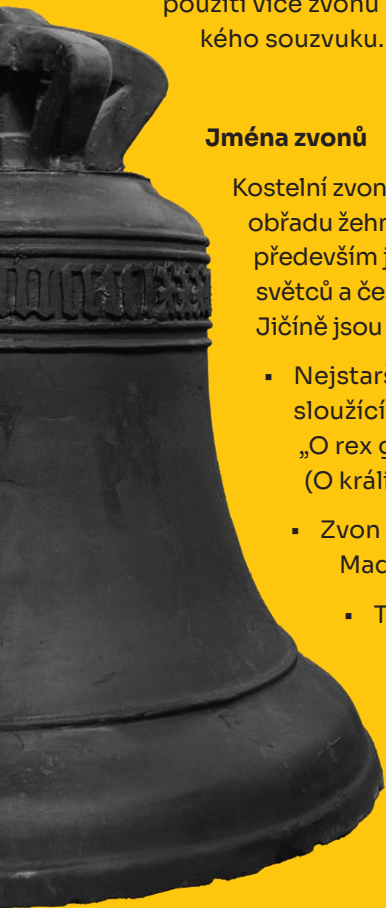
Jména zvonů

Kostelní zvonu dostávají jména při obřadu žehnání zvonů. Vybírána jsou především jména nejznámějších světců a českých patronů. V Novém Jičíně jsou v současné době zvonu tři.

- Nejstarší a nejmenší, původně sloužící jako umíráček, má nápis „O rex gloriae veni cum pace“ (O králi slávy, přijď s pokojem).
- Zvon Panny Marie má reliéf Madony s dítětem.
 - Třetí zvon je zasvěcen Cyrilu a Metodějovi a zdobí jej nápis: „Dědictví otců zachovej nám Pane“. Na dvou větších zvonech stojí nápis: „V Mariánském roce 1987-1988“. Byly ulity rodinou Dytrychovou z Brodku u Přerova.

Proč se říká, že zvonu odlétají do Říma?

Souvisí to s velikonočními obřady. Na Zelený čtvrtek při zpěvu Gloria se zvonu rozezní naposledy, přičemž je zvonění nahrazeno klepáním dřevěnými klepadly. Zvonění je obnoveno při velikonoční vigílii na Bílou sobotu.

K čemu se zvonily uživaly?

Užívání zvonů lze rozdělit na světské a církevní.

Ze světských účelů zvonění šlo především o:

- Až do 19. století o ohlášení času (ráno, poledne, večer, půlnoc). I z těchto důvodů byla novojičínská kostelní věž až do roku 1927 v majetku města.
- Zvonění k významným událostem či zahájení důležitých slavnostních událostí.
- Signální zvonění (požáry, povodně...).

Důležitým posláním zvonů bylo pozvání k modlitbě:

- Při zvonění v poledne a večer věřící přerušili svou práci a modlili se modlitbu Anděl Páně.
- Pro bohoslužebné účely sloužil zvon Sanktusník, umístěný v malé štíhlé věžičce nacházející se na hřebenu střechy presbytáře kostela zhruba nad hlavním oltářem (i na farním kostele v Novém Jičíně). Dnes se již neužívá.

Kdy a jak dlouho zvoní zvon farního kostela v Novém Jičíně?

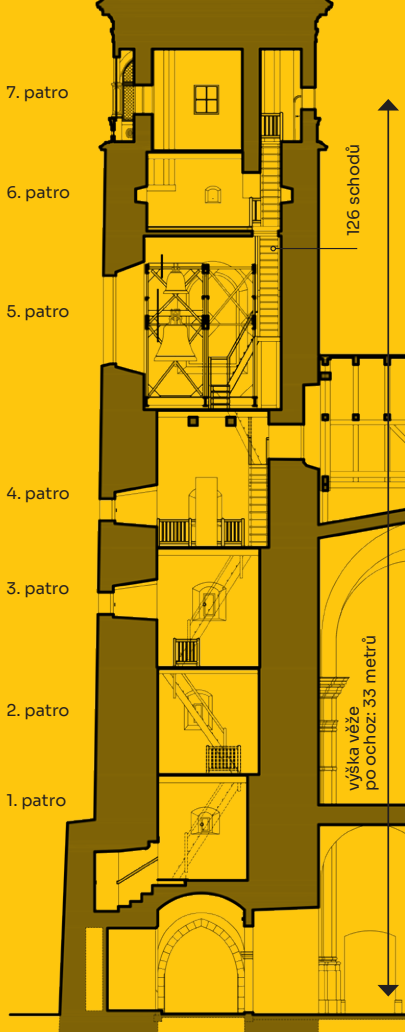
Mimo výjimečné události pravidelně ráno (6.00), v poledne a vpolední (18.00) cca 3 minuty. Dále čtvrt hodiny před bohoslužbami cca 5 min (ve všední den jeden zvon, v neděli všechny tři).

KOMŮRKA POVĚŽNÉHO (7. patro)

Jeho úkolem bylo držet stráž proti ohni ve dne i v noci, natahovat věžní hodiny a zvonit klekání. Taktéž reagoval na příchod osob a epidemie, kupříkladu moru a dalších epidemií, které mohly zasáhnout Nový Jičín.

HODINOVÝ STROJ (4. patro)

Hodinový stroj byl instalován v první třetině 20. století a sloužil až do roku 2006. Tehdy byl nahrazen malým digitálním strojkem v 6. patře, který byl v roce 2025 nahrazen čtyřmi samostatnými strojky přímo v jednotlivých cifernících.

přístupné
od 3 let

nejúžší místo
36 cm

126 strmých
schodů

závěr prohlídky
v 50. minutě hodiny

Vydalo:

Město Nový Jičín
a Návštěvnické centrum
Nový Jičín – město klobouků

E-mail: icentrum@novyjicin.cz

Web: www.icnj.cz | **Mobil:** (+420) 735 704 070